

Фондация
Будителките

ЗАЩИТЕНИ

**Съвети и набор от документи за подаване на сигнали
при домашно насилие**

Проект „Защитени. Съвет и набор от документи за подаване на сигнали при домашно насилие“ е създаден за хора, преживяващи домашно насилие и насилие, основано на пола.

Настоящият пътеводител е изготвен по възложение на Фондация „Будителките“ от д-р Благородна Макева в рамките на проект „Помощ и информация за хора, преживяващи домашно насилие и насилие, основано на пола“, финансиран от Българския Фонд за жените.

Изказаните становища и мнения са отговорност единствено на автора и не отразяват непременно мненията, политиките или официалната позиция на Фондация „Будителките“ или донора Български Фонд за жените.

Имате право да копирате и възпроизвеждате пътеводителя във всякакъв формат при условие, че: цитирате автора, посочвате възложителя, разпространявате го без комерсиална (стопанска) цел и не сте правили изменения или добавки към оригиналния му вид.

Автор **д-р Благородна Макева**

Д-р Макева е бивш служител на МВР с над 23 години опит, като до м. юни 2021 г. е заместник-директор на Главна дирекция „Национална полиция“-МВР в МВР. Била е член на Националния съвет по равнопоставеност между жените и мъжете и на Националния съвет за финансова компенсация и подпомагане на пострадали от престъпления. В момента - независим консултант по права на човека, преподавател, изследовател и автор на публикации в сферата на превенцията и защитата от домашното насилие, трафика на хора, работа с деца – бежанци и мигранти и др.

Международен консултант към Организацията за сигурност и сътрудничество към Съвета на Европа по темата за защита от домашно насилие и насилие, основано на пола и на Уницеф България по въпроси, свързани с правата на децата: пострадали и свидетели на престъпления; в конфликт със закона; пострадали от домашно и основано на пола насилие. ☹

СЪДЪРЖАНИЕ

<u>ВЪВЕДЕНИЕ</u>	4
<u>ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ</u>	6
<u>ПРОИЗВОДСТВОТО ЗА НАЛАГАНЕ НА МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА ПО ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА ОТ ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ</u>	7
Описание на производството за налагане на мерки за защита по ЗЗДН	
	30
<u>ЖАЛБИ И МОЛБИ ДО ПРОКУРАТУРАТА</u>	30
Защо е важно да се подават жалби и молби до прокуратурата	
<u>ЖАЛБИ, МОЛБИ И СИГНАЛИ ДО ПОЛИЦИЯТА</u> ЗАЩО Е ВАЖНО ДА СЕ ПОДАВАТ ЖАЛБИ, МОЛБИ И СИГНАЛИ ДО ПОЛИЦИЯТА.....	36
<u>ПРОТОКОЛЪТ ЗА ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ПО ЧЛ. 65 ОТ ЗМВР</u>	42
<u>ЗА КАКВО МОЖЕ ДА НИ ПОСЛУЖИ, АКО СМЕ ПОСТРАДАЛИ ОТ ДОМАШНО НАСИЛИЕ</u>	44
<u>ЗАЩО Е ВАЖНО ДА ИМАМЕ Т.НАР. „МЕДИЦИНСКО“</u>	46
<u>ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ</u>	51
<u>БИБЛИОГРАФИЯ</u>	52

ВЪВЕДЕНИЕ

Този пътеводител е разработен по проект „Помощ и информация за хора, преживяващи домашно насилие и насилие, основано на пола“, финансиран от Българския Фонд за жените.

Предназначен е за всеки, който иска да научи какво предвижда законодателството и най-вече как да се сдобие със заповед за защита по Закона за защита срещу домашното насилие (ЗЗДН).

Целта на изготвянето на този пътеводител е да повиши познанията за производството по издаване на заповед за защита по реда на ЗЗДН, но и да улесни пострадалите лица по пътя им за получаване на заповед.

За улеснение на всички, които искат да потърсят защита от домашно насилие по реда на ЗЗДН, както и на тези, които искат да окажат подкрепа, са включени всички необходими документи (молби до съда и декларации), които могат да бъдат използвани за инициране на производството.

Пострадалите от домашно насилие често не знаят какви са възможностите за защита, както и какво може да се поиска от институциите в различните ситуации. Затова и освен молбите за издаване на заповед за защита, тук ще откриете и различни образци на бланки на протоколи, както и сигнали и молби до полицията и прокуратурата. Всяка една от тези бланки е придружена с кратки разяснения и е описано какво можете да очаквате от съответната институция, когато адресирате съответната молба или сигнал.

На всички образци на бланки на молби и сигнали, които ще откриете в пътеводителя, има оставено свободно поле в лявата част на съответната бланка. Не ги намалявайте – те са, за да могат ръководителите в съответната институция да имат място, на което да положат резолюция с указания към служителя, към който ще бъде разпределена молбата или сигнала за работа.

Тук ще намерите също както общи препоръки, свързани с безопасността, така и примерни варианти на различни планове за безопасност, които да използвате.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ГПК - Граждански процесуален кодекс
ДНС 112 - Дирекция „Национална система 112“
ДСП - Дирекция „Социално подпомагане“
ЕЕН 112 - Единен европейски номер 112
ЗЗДН - Закон за защита от домашното насилие
ЗПП - Закон за правната помощ
ЗСВ - Закон за съдебната власт
ЗМВР - Закон за Министерството на вътрешните работи
МВР - Министерство на вътрешните работи
МБАЛ - Многопрофилна болница за активно лечение
НЗОК - Национална здравноосигурителна каса
НК - Наказателен кодекс
НПК - Наказателно-процесуален кодекс
ОДМВР - Областна дирекция на МВР
ПРБ - Прокуратура на Република България
ППЗЗДН - Правилник за прилагане на Закона за защита от домашното насилие
РУ - районно управление
СДВР - Столична дирекция на вътрешните работи

ОПИСАНИЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО ЗА НАЛАГАНЕ НА МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА ПО ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА ОТ ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ

I. ЗАКОНОВА ДЕФИНИЦИЯ НА ДОМАШНО НАСИЛИЕ

Съгласно ЗЗДН, домашно насилие е:

всеки акт на физическо, сексуално, психическо или икономическо насилие, както и опитът за такова насилие, принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права, извършени спрямо лица, които се намират в родствена връзка, които са или са били в семейна връзка или във фактическо съпружеско съжителство или в интимна връзка

За психическо насилие върху дете се смята и всяко домашно насилие, извършено в негово присъствие. Това означава, че дори и насилието да не е насочено пряко към детето, но да е извършено пред него, законът го признава за психическо насилие над самото дете.

Важно е да се посочи, че актовете на домашно насилие може да се извършват чрез действие или бездействие (чл. 2 ЗЗДН).

II. ПОСТРАДАЛО ЛИЦЕ / ИЗВЪРШИТЕЛ

Лицата, на които е признато правото да потърсят защита по реда на ЗЗДН, когато пострадали от акт на домашно насилие се извличат от нормата на чл. 3 ЗЗДН, където се посочва кой може да бъде извършител по смисъла на закона. От правна гледна точка пострадали лица или извършители могат да бъдат лицата, намиращи се в някоя от следните законови връзки:

1. съпруг или бивш съпруг;
2. лице, с което се намира или е било във фактическо съпружеско съжителство или в интимна връзка;
3. лице, от което има дете;
4. възходящ;
5. низходящ;
6. лице, с което се намира в родство по съребрена линия до четвърта степен включително;
7. лице, с което се намира или е било в родство по сватовство до трета степен включително;
8. настойник, попечител, лице, на което са възложени грижи за детето, или лице, на което детето е поверено;
9. лице, което е роднина по права или по съребрена линия до четвърта степен включително, на лицето, с което се намира или е било във фактическо съпружеско съжителство или в интимна връзка;
10. лице, с което родителят се намира или е бил във фактическо съпружеско съжителство или в интимна връзка;
11. лице, което е съпруг или бивш съпруг на родителя.

III. МЕРКИ ЗА ЗАЩИТА

Производството по ЗЗДН е насочено към предоставяне на защита, издаване заповед за защита, с която се налага една или повече мерки за защита. Мерките за защита са:

- задължаване на извършителя да се въздържа от извършване на домашно насилие;
- отстраняване на извършителя от съвместно обитаваното жилище;
- забрана на извършителя да приближава пострадалото лице, жилището, местоработата и местата за социални контакти и отдих на пострадалото лице при условия и за срок, определени от съда;
- забрана на извършителя да осъществява контакт с пострадалото лице под каквато и да е форма, вкл. по телефон чрез електронна или обикновена поща и факс, както и чрез всякакви други средства и системи за комуникация;
- временно определяне местоживеенето на детето при пострадалия родител или при родителя, който не е извършил насилието, ако това не противоречи на интересите на детето;
- задължаване на извършителя на насилието да посещава специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева;
- насочване на пострадалите лица към специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа или програми за възстановяване;
- насочване на пострадалите деца към специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа на деца, жертви или свидетели на насилие.

Срокът, за който се налагат мерките по чл. 5, ал. 1, т. 2 – 5 ЗЗДН е от 3 до 18 месеца, като се прави приспадане на срока на действие на мерките, ако преди това е била издадена заповед за незабавна защита.

Както срокът, така и условията по спазване на мерките се определят от съда.

Съдът извършва задължителна преценка за налагане на мярката временно определяне местоживеенето на детето при пострадалия родител или при родителя, който не е извършил насилието, когато пострадалият и извършителят имат дете.

Съдът може да постанови като защитна мярка режимът на лични отношения, определен по реда на СК, между детето и родителя, извършител на домашно насилие, да се осъществява за срока от 3 до 18 месеца в защитена среда.

Тази защитена среда се предоставя в специализирана услуга по ЗЗДН или е осигурена от доставчик на социална услуга по настоящия адрес на детето или по местопребиваването му, под надзор на психолог или социален работник.

[обратно в съдържанието](#)

III. ПРОЦЕДУРА ПО ИЗДАВАНЕ НА ЗАПОВЕД ЗА ЗАЩИТА

Производството по ЗЗДН е особено исково гражданско съдопроизводство, развиващо се с изключителна бързина в сравнение с останалите граждански съдопроизводства. Производството има за цел предоставяне на защита на пострадалите от домашно насилие лица с налагане на мерки за защита, които могат да бъдат различни по своя вид.

1. КОМПЕТЕНТЕН ОРГАН

Компетентен да наложи мярка за защита е районният съд, в района на който пострадалото лице фактически пребивава към момента на подаване на молбата (чл. 7 ЗЗДН). Което означава, че няма значение какъв е постоянния Ви или настоящ адрес. Ако сте избягали и сте се скрили в населено място, различно от това, което пребивавате и то се намира в съдебния район на различен районен съд от този по постоянния или настоящия Ви адрес, тази законова норма Ви дава възможност да подадете молбата за издаване на заповед за защита, където Ви е прецените, че Ви е удобно.

2. СТРАНИ В ПРОЦЕСА

Лицата, които могат да бъдат страни в производството по ЗЗДН са представени на схема 1. Там ясно ще видите кой може да бъде ищец (молител) или ответник. Процесуално легитимирани да поискат започване на производството се делят на две категории:

- ☒ пострадали лица;
- ☒ лица, които могат да поискат издаване на заповед за защита за тях.

Кой може да бъде пострадало лице е посочено в т. II

Схема 1. Страни в процеса

Пострадалото лице може да подаде молба за издаване на заповед за защита и по нея може да се образува по молба, когато е навършило 14-годишна възраст или е поставено под пълно или ограничено запрещение.

Другите лица, които могат да подадат молба, се делят също на две категории – близки на пострадалото лице и представители на органи от изпълнителната и съдебната власт.

Близките на пострадалото лице, които могат подадат молба са:

- брат, сестра, или лице, което е в родство по права линия с пострадалото лице;
- настойника или попечителя на пострадалото лице, лицето, на което са възложени грижи за детето, или лицето, на което детето е поверено.

Представителите на органи от изпълнителната и съдебната власт, които могат да поискат образуване на производството са:

- директора на дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП), когато пострадалото лице:

а) е малолетно или непълнолетно;

б) се намира в безпомощно състояние вследствие на тежко увреждане, заболяване или старост или е поставено под запрещение.

- прокурора:

Когато пострадалото лице не може да се защити поради безпомощно състояние или зависимост от извършителя, производството може да се образува и по искане на прокурора.

3. НЕОБХОДИМИ ДОКУМЕНТИ

3.1. Молба:

Производството по издаване на заповедта се образува по (чл. 8 ЗЗДН):

- молба на пострадалото лице;
- молба на брат, сестра или на лице, което е в родство по права линия
- с пострадалото лице;

молба на настойника или попечителя на пострадалото лице, лицето, на което са възложени грижи за детето, или лицето, на което детето е поверено;

молба на директора на ДСП (в случаите, когато пострадалото лице е малолетно или непълнолетно, намира се в безпомощно състояние вследствие на тежко увреждане, заболяване или старост или е поставено е под апрещение).

- по искане на прокурора.

Молбата е писмена и съдържа реквизитите по чл. 9, ал. 1 ЗЗДН:

имената, единния граждански номер или друг идентификационен номер и дата на раждане на молителя; в случаите, в които лицето пребивава краткосрочно на територията на страната – и адрес, на който да бъде призван; по искане на молителя призоваването му може да се извърши чрез телефон, електронен адрес за връчване, телекс, факс или с телеграма;

- имената и адрес, на който извършителят може да бъде призван, както и номера на телефона;
- данни за семейната, родствената или фактическата връзка между пострадалото лице и извършителя;
- датата, мястото, начина и други факти и обстоятелства за извършеното домашното насилие;
- подпис.

По искане на пострадалото лице държавните и общинските органи, лечебните заведения и юридическите лица, които осъществяват дейност по превенция и защита от домашното насилие, са длъжни в срок до 24 часа да препратят до съответния районен съд молбата за образуване на производство по издаване на заповед за защита.

Тоест молбата може да подадете опосредено чрез тях.

В случаите, когато има данни за опасност за живота или здравето на пострадалото лице, то може да подаде и молба до органите на МВР за предприемане на мерки съгласно ЗМВР.

Тя обаче е различна от молбата за издаване на заповед за защита. Идеята на молбата до органите на МВР е за предприемане на мерки, които техните правомощия по ЗМВР им позволяват.

[обратно в съдържанието](#)

Срокът за подаване на молбата е до три месеца от акта на домашно насилие, освен ако това е обективно невъзможно, но не по-късно от 6 месеца.

На пострадалите от домашно насилие често им е нужно време, за да вземат устойчиво решение да потърсят защита по съдебен ред. Обективна невъзможност би била налице, ако на пострадалото лице например са нанесени сериозни физически наранявания, поради които то да е в невъзможност да предприеме действия или пък нанесените психически травми да са толкова сериозни, че първо да се нуждае от укрепване и овластяване, настаняване в подслон (кризисен център) и др. Срокът няма да се смята за пропуснат, когато молбата до съда е подадена чрез общината, кметството или органите на МВР.

Това, което обаче е важно да знаете, че макар и да имате възможност да я подадете и чрез лечебните заведения и юридическите лица, които осъществяват дейност по превенция и защита от домашното насилие, срокът няма да се счита спазен, ако те самите не са препратили навреме и молбата не е постъпила в съда в законовия срок.

Друг важен момент, който трябва да отчитате е, че не навсякъде ще могат да Ви съдействат и предоставят бланки на молби и декларации, както и че вероятно не във всички лечебни заведения и общински органи ще намерите достатъчно подготвени служители, които да Ви окажат помощ в попълването на документите, така че те да не страдат от недостатъци.

За да бъде даден ход на делото е необходимо:

молбата е допустима и да не страда от недостатъци.

Съгласно разпоредбите на чл. чл. 129 и 130 от ГПК, съдът следва да извърши проверка на самата искова молба, както и проверка относно допустимостта на иска.

Ако съдът счете иска за недопустим, молбата следва да бъде върната, а делото да бъде прекратено. Ако молбата страда от недостатъци, пречатстващи развитието на производството, макар и съдът да прецени, че искът е допустим, делото ще следва да се обездвижи.

В този случай, съдът ще даде указания и ще определи срок за отстраняването на установените в молбата недостатъци, което забавя производството.

Този проблем не би бил налице, ако молителите са добре запознати със съдържанието на молбата или ползват квалифицирана адвокатска помощ.

Получаването на безплатна за лицето правна помощ е възможно в случай, че то отговаря на изискванията по Закона за правната помощ или получат безплатно помощ от юрист или адвокат, работещ съвместно с неправителствена организация, която предлага такава услуга.

Например без да бъде посочен адрес или телефон на ответника, съдът не може да го призове. От друга страна, ако не е пояснена връзката между страните, съдът не може да направи преценка относно допустимостта на иска съобразно чл. 3 от закона.

Ако обстоятелствата по акта на насилие не са добре описани или не е посочена дата на осъществяването му, съдът няма да може да прецени дали е спазен преклузивния срок за подаване на молбата.

Освен, че не биват подавани в срок, молбите за налагане на мерки за защита, твърде често страдат и от недостатъци.

Практиката показва, че не рядко в тях се твърди, че е извършено насилие по принцип, без обаче да са посочени конкретните факти, обстоятелства и времето на извършване на самия акт или актове на насилие, без описание на действията, формите и видовете насилие, което е осъществено.

[обратно в съдържанието](#)

Молбата се завежда в специален регистър с отделна поредна номерация (индекс) на делата и се разпределя в деня на постъпването ѝ.

Бланка – образец на молбата може да намерите в този документ.

3.2. Декларация от молителя за извършеното насилие:

Към молбата на пострадалото лице може да се приложи и декларация от молителя за извършеното насилие (чл. 9, ал. 3 ЗЗДН).

В нея се описват всички конкретни факти, обстоятелства и времето на извършване на самия акт или актове на насилие, описание на действията, формите и видовете насилие, което е било осъществено.

3.3. Други документи, които могат да бъдат приложени от молителя:

По искане на пострадалото лице всеки лекар е длъжен да издаде документ, в който писмено да удостовери констатираните от него увреждания или следи от насилие (чл. 4 ЗЗДН). Когато имате медицинска документация, която доказва нанесените Ви физически наранявания, оригинали или заверени копия от тези документи също следва да бъдат приложени към молбата за издаване на заповед за защита.

Най-добре е, ако сте претърпели физическо и/или сексуално насилие да се снабдите в медицинско удостоверение, издадено от съдебен лекар.

Разяснения за значението на това да се снабдите с документ, издаден от лекар, в който да са документирани физическите наранявания, в случаите на претърпяно физическо/сексуално насилие, може да откриете в този документ.

Освен медицинската документация, която може да приложите към молбата е важно да знаете, че доказателствени средства в производство могат да бъдат и:

- протоколите, докладите, оценката на риска и други актове, издадени от ДСП, от МВР, както и от психолози, консултирали пострадалото лице;
- документите, издадени от доставчици на специализирани услуги за защита от домашното насилие.

Например, ако има съставен по реда на чл. 65 ЗМВР протокол за полицейско предупреждение на извършителя, е добре приложите копие от него към молбата за издаване на заповед за защита.

3.4. Документи, които се изискват служебно от съда:

Съдът служебно ще изиска (т.е. сам ще събере, а няма да ги търси от молителя) за страните:

- справка за съдимост;
- справка за наложени мерки по ЗЗДН;
- удостоверение дали извършителят/пострадалият се водят на психиатричен отчет;
- други справки за целите на производството (чл. 9, ал. 4 и 6 ЗЗДН).

V. ХОД НА ПРОЦЕДУРАТА ПО ИЗДАВАНЕ НА ЗАПОВЕД ЗА ЗАЩИТА:

Заповедите за защита биват два вида и съобразно вида им, производството протича по различен начин – т.е. спазват се различни срокове и процедури.

[обратно в съдържанието](#)

I

1. Заповед за незабавна защита:

Когато молбата съдържа данни за пряка, непосредствена или последваща опасност за живота или здравето на пострадалото лице, районният съд в закрито заседание без призоваване на страните издава заповед за незабавна защита в срок до 24 часа от получаването на молбата.

Заповедта за незабавна защита подлежи на незабавно изпълнение и се връчва на страните. Копие от нея следва да бъде изпратено служебно, включително по факс или електронна поща, до районните управления на МВР по настоящия адрес и на установения в хода на производството адрес на извършителя, както и по посочения от пострадалото лице адрес.

Когато от данните по делото е видно, че е необходимо да се предприемат мерки по ЗЗДт, и при налагане на мерки, свързани с посещаване на специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева от извършителя, предоставяне на специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа или програми за възстановяване на пострадалите лица или специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа на деца, жертви или свидетели на насилие, съдът уведомява директора на ДСП по настоящия адрес и на установения в хода на производството адрес на извършителя, както и на посочения от пострадалото лице адрес.

След произнасяне по молбата, съдът насрочва открито съдебно заседание в срок не по-късно от един месец, като заедно с призовката и преписа от молбата с приложенията съобщава на ответника задължението му за представяне на доказателства.

[обратно в съдържанието](#)

Когато молбата или искането за издаване на заповед за защита не са подадени от пострадалото лице, съдът призовава и него. Заповед за незабавна защита се издава, изменя или отменя по искане на молителя/пострадалото лице или служебно от съответния районен или окръжен съд.

Съдът, пред който делото е висящо, при всяко положение на делото, независимо от предходно постановен отказ или отмяна на издадена заповед за незабавна защита може да направи това. Заповедта за незабавна защита не подлежи на обжалване и има действие до издаването на заповедта за постоянна защита или до постановяване на отказа на съда да издаде заповед за защита. При прекратяване на производството по делото издадената заповед за незабавна защита се обезсилва и влязлото в сила определение се изпраща на районните управления на МВР и на ДСП по настоящия адрес и по установения в хода на производството адрес на извършителя, както и по посочения от пострадалото лице адрес (чл. 19 ЗЗДН).

2. Заповед за постоянна защита:

В деня на постъпване на молбата съдът насрочва открито съдебно заседание в срок не по-късно от един месец, като заедно с призовката и преписа от молбата с приложенията съобщава на ответника (извършителя на насилието) задължението му за представяне на доказателства.

Ще бъде призовано и пострадалото лице, а съдът служебно ще го конституира като страна, когато:

- молбата не е подадена от пострадалото лице, а от брат, сестра или лице, което е в родство по права линия с пострадалия (чл. 8, ал. 1, т. 2);

- молбата е подадена от директора на ДСП (чл. 8, ал. 1, т. 4);
- искането е отправено от прокурора (чл. 8, ал. 2).

В тези случаи, съдът извършва и справка за семейната и/или родствената връзка между страните.

При необходимост призовките се връчват със съдействието на полицейските органи или на кмета (чл. 12 ЗЗДН).

В производството са допустими доказателствените средства по ГПК, като съдът събира доказателствата и по своя инициатива.

Част от възможните доказателствени средства в производството могат да бъдат предоставени като приложения към молбата, да са приложени към искането на директора на ДСП или прокурора или да бъдат изискани служебно от съда:

- протоколите, докладите, оценката на риска и други актове, издадени от дирекциите "Социално подпомагане", от МВР, от лекари, както и от психолози, консултирали пострадалото лице;
- документите, издадени от доставчици на специализирани услуги за защита от домашно насилие;
- декларация по чл. 9, ал. 3 ЗЗДН.

Когато от данните в молбата е видно, че органите на МВР или други държавни органи, както и дирекциите "Социално

подпомагане", лекари, **психолози, консултирали пострадалото лице или доставчици на специализирани услуги за защита**

от домашно насилие, разполагат с писмени доказателства за извършеното домашно насилие, те са задължени незабавно да

издадат заверени преписи от тях при поискване от страна на пострадалото лице, на негов представител или пълномощник,

или по искане на съда.

Може да се изиска и информация от дирекция „Национална система 112“ за случаите, при които са подавани сигнали за извършени актове на домашно насилие – копия на аудиозаписи и заверени копия от писмените доклади от приетия сигнал, които да бъдат приложени по делото.

В ЗЗДН дори е предвидена и административна отговорност за неспазване на това задължение - при неиздаване на документ или препис от документ, на лицето, което е трябвало да го издаде, съдът ще наложи глоба в размер 100 лв. по реда на ГПК.

Когато няма други доказателства за конкретни факти и обстоятелства, съдът следва да издаде заповед за защита само на основание приложената декларация по чл. 9, ал. 3 ЗЗДН (чл. 13 ЗЗДН).

Когато пострадалото лице е непълнолетно, поставено е под запрещение или е в безпомощно състояние вследствие на тежко увреждане, заболяване или старост, съдът може да вземе решение за предоставяне на правна помощ по реда на ЗПП (чл. 8 ЗЗДН).

В заседанието за разглеждане на молбата, съдът не приканва страните към спогодба и не ги напътва към медиация.

При разглеждане на делото и постановяване на решението, съдът е длъжен да вземе предвид и актовете на насилие, извършени преди, ако има доказателства за тях, с цел индивидуализация на мерките за защита. Добре е в молбата да се съдържа описание на конкретни факти и данни за предишни актове на насилие, документирани по някакъв начин и които могат да бъдат доказани. Те не са самостоятелно основание за издаване на заповед за защита, но ще служат на съда при индивидуализация на мерките, респ. избиране на срока и условията за защита.

Добре е в молбата да се съдържа описание на конкретни факти и данни за предишни актове на насилие, документиран по някакъв начин и които могат да бъдат доказани. Те не са самостоятелно основание за издаване на заповед за защита, но ще служат на съда при индивидуализация на мерките, респ. избиране на срока и условията за защита.

Ако до приключване на съдебното дирене в първоинстанционното производство, ответникът извърши нов акт на домашно насилие спрямо молителя, може да бъде подадена допълнителна молба за защита. Съдът ще я разгледа в рамките на вече образуваното производство, а не да се образува ново такова.

Съдът е задължен за извършва оценка на риска по методика, определена в Правилника за прилагане на ЗЗДН. Когато в хода на производството се установят данни за извършено престъпление от общ характер, съдът изпраща преписи от материалите, съдържащи тези данни, до съответната прокуратура.

Важно е да се подчертае, че това задължение е свързано само с престъпленията от общ характер и не всички актове на домашно насилие по смисъла на ЗЗДН са такива, а напротив – значителна част от най-често срещаните актове на домашно насилие са престъпления от частен характер. Тоест такива, при които не се образува производство, ако няма подадена тѣжба от пострадалия до съда в едни случаи и до прокуратурата в други.

[обратно в съдържанието](#)

Ако до приключване на съдебното дирене в първоинстанционното производство, ответникът извърши нов акт на домашно насилие спрямо молителя, може да бъде подадена допълнителна молба за защита. Съдът ще я разгледа в рамките на вече образуваното производство, а не да се образува ново такова.

Съдът е задължен за извършва оценка на риска по методика, определена в Правилника за прилагане на ЗЗДН. Когато в хода на производството се установят данни за извършено престъпление от общ характер, съдът изпраща преписи от материалите, съдържащи тези данни, до съответната прокуратура.

Важно е да се подчертае, че това задължение е свързано само с престъпленията от общ характер и не всички актове на домашно насилие по смисъла на ЗЗДН са такива, а напротив – значителна част от най-често срещаните актове на домашно насилие са престъпления от частен характер. Тоест такива, при които не се образува производство, ако няма подадена тѣжба от пострадалия до съда в едни случаи и до прокуратурата в други.

При издадена заповед за защита, няма пречка пострадалият да подаде нова молба за защита срещу същия извършител, ако той е извършил нов акт на домашно насилие спрямо същия молител след приключване на съдебното дирене в първоинстанционното производство.

При издаването на заповед за постоянна защита, съдът се произнася с решение в открито заседание. Това означава, че се призовават страните по делото и те участват в самото заседание.

При фактическа и правна сложност съдът може да посочи деня, в който ще обяви решението си, от който ден тече срокът за обжалването му.

При уважаване на молбата, съдът издава заповед за защита. Заповедта трябва да съдържа предупреждението за последиците от неизпълнението ѝ по чл. 21, ал. 4 и 5 ЗЗДН, а именно:

- при неизпълнение на заповедта на съда, полицейският орган, констатира нарушението, следва да задържи нарушителя и да уведоми незабавно органите на прокуратурата.
- при неизпълнение на задължението на извършителя да посещава специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева, юридическите лица, които изпълняват програмите, незабавно следва да уведомят прокуратурата.

При наложена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 1 – 5 ЗЗДН, решението и заповедта се връчват на страните, а копия се изпращат и на районните управления на МВР по настоящия адрес и на установения в хода на производството адрес на извършителя, както и по посочения от пострадалото лице адрес.

В случаите на производства, образувани по молба на директора на ДСП или искане на прокурор, решението и заповедта ще бъдат връчени и на ДСП с указание за проследяване на случая за срок, не по-кратък от една година.

[обратно в съдържанието](#)

3. Обжалване на заповедта за защита:

Решението може да се обжалва пред окръжния съд в 7-дневен срок от постановяването му в открито заседание или от деня, в който е посочено, че решението ще бъде обявено.

Жалбата се подава чрез съда, постановил решението, с препис за другата страна. Изключително важно е, че обжалването не спира изпълнението на заповедта. Районният съд изпраща препис от жалбата с приложенията на другата страна, която в тридневен срок от получаването им може да направи възражения, както и да посочи нови доказателства. След изтичане на този срок жалбата заедно с приложенията и възраженията се изпраща на окръжния съд. Окръжният съд разглежда жалбата в 14-дневен срок в открито заседание с призоваване на страните и се произнася с решение по същество, с което оставя в сила, отменя или изменя обжалваното решение. Когато изменя заповедта, съдът издава нова заповед. Решението на окръжния съд е окончателно.

4. Мерки, свързани с децата:

Когато има висящ съдебен спор между родителите относно упражняване на родителските права, определяне местоживеенето на детето или режима на личните отношения, препис от заповедта за незабавна защита и/или заповедта за постоянна защита, ще бъде изпратен на съответния съд, който пък е задължен в едноседмичен срок от постъпване на преписа на заповедта да се произнесе с определение относно необходимостта от служебно постановяване на привременни мерки или изменение на вече определени привременни мерки в рамките на висящия спор. Трябва да се подчертае, че издадената заповед за незабавна/ постоянна защита следва да се прилага с приоритет пред постановени привременни мерки или решения в спорове за родителски права.

5. Такси:

При подаване на молба за защита не се внася държавна такса. При издаване на заповедта, съдът възлага държавната такса и разноските по делото на извършителя на домашното насилие. При отказ за издаване на заповед или при отмяна на заповедта, държавната такса и разноските по делото се заплащат от молителя.

Разноски по делото не се заплащат от молителя, когато молбата е за защита на лица, които не са навършили 18-годишна възраст, т.е. деца, както и на лица, които са в безпомощно състояние вследствие на тежко увреждане, заболяване или старост или са поставени под запрещение.

За размера и реда за събиране на държавните такси се прилагат разпоредбите на Тарифа № 1 и Тарифата за държавните такси, които се събират от съдилищата по Гражданския процесуален кодекс (ГПК).

За наложените глоби и присъдените държавни такси и разноски, съдът издава служебно изпълнителен лист (чл. 22 ЗЗДН).

6. задължения за контрол по спазването на издадена заповед:

Полицейските органи са задължени да следят за изпълнението на заповедта, когато с нея са наложени някои от следните мерки:

- задължаване на извършителя да се въздържа от извършване на домашно насилие;

- отстраняване на извършителя от съвместно обитаваното жилище;
- забрана на извършителя да приближава пострадалото лице, жилището, местоработата и местата за социални контакти и отдих на пострадалото лице.

Ако е наложена мярка за отстраняване на извършителя от съвместно обитаваното жилище и той откаже доброволно да я изпълни, следва да бъде отстранен от жилището със съдействието на полицейските органи от районното управление на МВР по местонахождението на жилището.

При неизпълнение на заповедта, полицейският орган, който констатира нарушението, както вече бе посочено и по-горе, е задължен да задържи нарушителя и да уведоми незабавно органите на прокуратурата.

Задължението за уведомяване на органите на прокуратура е важно, защото неизпълнението на заповед за защита е престъпление от общ характер (чл. 296 НК).

[Молба за незабавна защита](#)

[Молба за постоянна защита](#)

[Декларация за извършено домашно насилие](#)

ЗАЩО Е ВАЖНО ДА СЕ ПОДАВАТ ЖАЛБИ И МОЛБИ ДО ПРОКУРАТУРАТА

Когато говорим за домашно насилие, законът отрежда важна роля на органите на прокуратурата в редица хипотези. Прокурорите в работата си по тези случаи следват **Указания за организацията на работа на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани по жалби за домашно насилие, заплаха за убийство и нарушения на заповеди за защита от домашно насилие, утвърдени със заповед на главния прокурор.**

Смисъл от жалба/молба до прокуратурата има, както с искане за лично извършване или възлагане на проверка по реда на чл. 145 от Закона за съдебната власт, така и за да го сигнализирате в случай на неизпълнение на вече издадена заповед за защита или ако пострадалото лице не може да се защити поради безпомощно състояние или зависимост от извършителя да бъде отправена молба искането за налагане на мерки за защита да бъде подадено от прокурора.

Ако сезирате прокуратурата с Ваша жалба/молба, в която изложите данни за претърпяно от Вас домашно насилие, прокурорът може да възложи на съответните полицейски органи при данни за престъпление да извършват проверка в определен от него срок, като му представят заключения, а при поискване - и всички материали.

Важно е да знаете, че актът на домашно насилие е престъпление, тогава когато покрива признаците от обективна и субективна страна на някой от съставите на престъпление, предвидени в Наказателния кодекс (НК) – напр. убийство, блудство,

изнасилване, принуда, закана с престъпление, престъпно следене, неизпълнение на заповед за защита.

Актовете на домашното насилие не се съдържат като самостоятелен състав на престъпление. Някои от **неговите форми са обхванати изцяло (физическо насилие или изнасилване) или частично (осакатяване на женски гениталии като телесна повреда)**, но те не са самостоятелен състав на престъпление в рамките на семейния или домашен контекст, а престъпления от общ характер.

Има квалифициращо обстоятелство **„престъплението е извършено в условия на домашно насилие“**. Квалифициращото обстоятелство е такова обстоятелство, при наличието на което престъплението се счита за по-строго наказуемо. Престъпленията, за които се предвижда по-тежко наказание, са: **убийство, телесна повреда, отвлечане, незаконно лишаване от свобода, принуда**. Към тях спадат и заканата с престъпление и **престъпно следене**.

Следене по смисъла на НК е всяко поведение със заплашителен характер срещу конкретно лице, което може да се изразява в преследване на другото лице, показване на другото лице, че е наблюдавано, навлизане в нежелана комуникация с него чрез всички възможни средства за комуникация, като в случаите на системно следено, извършено в условията на домашно насилие, е предвиден по-тежко наказуем състав, като наказанието е лишаване от свобода до пет години.

С промените в НК бе направена стъпка към служебното преследване на **всички средни телесни повреди**, нанесени на роднини и съпрузи, но те са крачка назад в сравнение с първоначалните намерения, все пак са оставени на решението на пострадалото лице, с подаването на тъжба от пострадалия.

За телесна повреда по чл. 129, причинена на възходящ, низходящ, съпруг, брат или сестра, както и за престъпления по чл. 133, чл. 135, ал. 1, 3 и 4, чл. 139 - 141 и чл. 144а, ал. 1 наказателното преследване от общ характер се възбужда по тъжба на пострадалия до прокуратурата и не може да се прекрати по негово искане.

Началото на наказателното производство зависи от волята на пострадалия и прокурорът няма право да образува наказателно производство по собствена инициатива във всеки случай. Но все пак, трябва да посочим защо е важна ролята на прокурора.

Първо, защото с измененията в Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН), които са в сила от 01.01.2024 г., вече производството за издаване на заповед за защита може да бъде образувано и по искане на прокурора. Това правомощие може да бъде упражнено, когато пострадалото лице не може да се защити поради безпомощно състояние или зависимост от извършителя.

И второ, предвид изключителните му правомощия в определени хипотези по Наказателно-процесуалния кодекс (НПК):
- да встъпи в производството по дела за престъпления, които се преследват по тъжба на пострадалия във всяко положение на делото и да поеме обвинението;

- да образува служебно наказателно производство за престъпления, които се преследват по тѣжба на пострадалия, ако не е изтекъл срокът по чл. 81, ал. 3 НПК (6 месеца от узнаване от пострадалия, че престъплението е било извършено) и не са налице някои от пречките за образуване на наказателното производство;

Това правомощие може да бъде упражнено от прокурора, когато пострадалия, не може да защити своите права и законни интереси поради безпомощно състояние или зависимост от извършителя на престъплението, каквито са повечето случаи на системно домашно насилие. Важно е да отбележим, че в тези случаи наказателното производство не може да се прекрати на основание чл. 24, ал. 5, т. 3 – 5 НПК, но пострадалият може да поддържа обвинението наред с прокурора като частен обвинител и ако прокурорът се оттегли от участие в производството, пострадалият може да продължи да поддържа обвинението като частен тѣжител.

И на трето място, защото в случай на неизпълнение на вече издадена заповед за защита, е важно да бъде сигнализиран, защото това е престъпление от общ характер и той може да образува наказателно производство. Затова и е добре да подавате жалби и молби и до прокурора.

Възможните развития от молбата за проверка или жалбата за неизпълнение на заповед за защита са няколко:

1. в случай, че бъдат установени достатъчно данни за извършено престъпление от общ характер да бъде образувано наказателно производство;

2. ако не бъдат установени данни за престъпление от общ характер и наблюдаващият прокурор прецени, че не се намирате в безпомощно състояние или зависимост от извършителя, които да Ви пречат сами да защитите своите права и интереси, да откаже за образува наказателно производство и да не подаде искане за налагане на мерки за защита по реда на ЗЗДН.

3. ако бъдат установени данни за престъпление от частен характер и наблюдаващият прокурор прецени, че се намирате в безпомощно състояние или зависимост от извършителя, които Ви пречат сами да защитите своите права и интереси, е длъжен да образува наказателно производство и да подаде искане за налагане на мерки за защита по реда на ЗЗДН.

[Бланки-образци на жалба и молба до прокуратурата може да намерите тук](#)

НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС

Допълнителна разпоредба:

Обяснение на някои думи, чл. 93.:

„31. Престъплението е извършено **в условията на домашно насилие**“, ако е извършено чрез упражняване на физическо, сексуално или психическо насилие, поставяне в икономическа зависимост, принудително ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права и е осъществено спрямо възходящ, низходящ, съпруг или бивш съпруг, лице, от което има дете, лице, с което се намира или е било във фактическо съпружеско съжителство, или лице, с което живеят или е живяло в едно домакинство.“

Особена разпоредба:

„Чл. 161. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 1982 г., в сила от 01.07.1982 г., изм. - ДВ, бр. 89 от 1986 г., изм. - ДВ, бр. 50 от 1995 г., изм. - ДВ, бр. 21 от 2000 г., предишен текст на чл. 161 - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 26 от 2004 г., изм. - ДВ, бр. 16 от 2019 г.) За лека телесна повреда по чл. 130 и чл. 131, ал. 1, точки 3 - 5, за лека и средна телесна повреда по чл. 132, за престъпленията по чл. 144, ал. 1, чл. 145, 146 - 148а, както и за телесна повреда по чл. 132, 133 и 134, **причинена на възходящ, низходящ, съпруг, брат или сестра**, наказателното преследване се възбужда по тъжба на пострадалия.

(2) (Нова - ДВ, бр. 92 от 2002 г., изм. - ДВ, бр. 16 от 2019 г.) За телесна повреда по чл. 129, причинена на възходящ, низходящ, съпруг, брат или сестра, както и за престъпления по чл. 133, чл. 135, ал. 1, 3 и 4, чл. 139 - 141 и чл. 144а, ал. 1 наказателното преследване от общ характер се възбужда по тъжба на пострадалия до прокуратурата и не може да се прекрати по негово искане.“

ЗАЩО Е ВАЖНО ДА СЕ ПОДАВАТ ЖАЛБИ И МОЛБИ ДО ПОЛИЦИЯТА

Когато говорим за домашно насилие, законът отрежда важна роля на органите на полицията в редица хипотези. Смисъл от молба до полицията има по много причини.

Първо, полицейските органи са на разположение 24 часа / 7 дни в седмицата. За разлика от останалите държавни органи, тя работи денонощно и в случай на необходимост от намеса от страна на полицията, не трябва да се колебаете и да потърсите съдействие и помощ.

Всички служители на МВР, вкл. и полицейските органи са длъжни да работят по случаите на домашно насилие като следват предвидения ред в Методически указания, утвърдени със заповед от министъра на вътрешните работи.

Ако сте пострадал от домашно насилие, но не желаете да подадете молба за налагане на мерки за защита и деянието, с което е било осъществено домашното насилие е престъпление от общ характер, полицейските органи (разследващите полицаи) в определени законови хипотези, предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) могат да започнат дори и досъдебно производство.

Проверка на сигнала/жалбата Ви ще бъде определен конкретен полицейски служител, който е длъжен да предприеме следните действия:

- 1.** Да извърши проверка за събиране на данни, които да изяснят в пълнота всички факти и обстоятелства, относими към Вашия сигнал, което включва:

- снемане на сведения, провеждане на беседи с домоуправител, съседни, познати, личен лекар, лица от местоработата на пострадалото лице и извършителя, училищна среда (ако има деца), беседа с пострадалото лице и други;
- събиране на информация за извършителя – употребява ли алкохол, наркотични вещества, страда ли от психично заболяване, хоспитализиран ли е бил в психиатрично заведение, дали се води на учет в психиатрично заведение, има ли разрешително за огнестрелно оръжие и притежава ли такова;
- проверка за наличие на регистрирани предходни сигнали за агресивно поведение на лицето, срещу което сте подали сигнала;
- проверка за издадени заповеди за защита;

2. Полицейският служител следва да попълни въпросник за оценка на риска и да оцени опасността по методика, прилагана в МВР и писмено да предложи на началника на районното управление предприемането на конкретни мерки спрямо пострадалото лице. Когато оценката на риска е разкрила висок или екстремно висок риск, началникът на районното управление е длъжен да създаде организация за предприемане на незабавни мерки срещу извършителя.

Ако в сигнала или от извършената проверка по него се установи наличие на основания за незабавна реакция от страна на полицейските органи, за да бъде предотвратено извършващо се противоправно деяние, свързано с посегателство над лице, полицейските служители са задължени да действат своевременно.

[обратно в съдържанието](#)

Важно е да знаете, че полицейските служители нямат право да преустановяват действията по цялостно изясняване на обстоятелствата, послужили за започване на проверката, дори и лицето, което е посочено като пострадало да откаже да подаде жалба.

След извършване на проверката по Вашия сигнал, полицейският служител ще изготви доклад и заедно с материалите по преписката, същият ще бъде изпратен на съответната прокуратура за произнасяне по компетентност.

Ако имате издадена заповед за защита, но тя не се изпълнява от извършителя на домашното насилие,

срещу когото е издадена, полицейските органи след като ги сигнализирате, са длъжни да задържат нарушителя и незабавно за уведомят компетентната прокуратура.

Неизпълнението на заповед за защита е престъпление от общ характер и заради това изрично е предвидено в чл. 21, ал. 4 ЗЗДН, че при неизпълнение на заповедта на съда полицейският орган, констатирал нарушението, следва да задържи нарушителя и да уведоми незабавно органите на прокуратурата. Полицейските органи следят за изпълнението на мерките по чл. 5, ал. 1, т. 1-5 ЗЗДН.

След получаване на заповедта за защита от районния съд или удостоверение на български съд за призната Европейска заповед за защита, издадена от чужд орган, началникът на районното управление следва да определи полицейски служител, който ще следи за изпълнението ѝ и да организира незабавното ѝ връчване.

Ако заповедта не е постъпила по служебен път, а Вие не разполагате в момента на подаване на сигнала с нея, полицейските служители ще извършат служебно проверка в съответния районен съд за това дали е издадена заповед за защита.

Когато подадете сигнал, за случай на домашно насилие, полицейските органи са задължени за извършват **проверка на подадения сигнал**, като когато се касае за неизпълнение на наложена мярка със заповед за защита, трябва да предприемат действия съгласно НПК.

Когато нарушението на заповедта не съставлява престъпление, полицейските органи ще съставят **протокол за предупреждение по реда на чл. 65 от Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР)**.

Когато е наложена **мярка по чл. 5, ал. 1, т. 2 ЗЗДН**, **извършителят се отстранява от съвместно обитаваното жилище** със съдействието на полицейските органи от районното управление на МВР по местонахождението на жилището.

Към момента (март 2024), съгласно правилата, разписани в Правилника за прилагане на ЗЗДН, когато извършителят откаже доброволно да изпълни наложена мярка по чл. 5, ал. 1, т. 2 ЗЗДН, т.е. откаже да напусне съвместно обитаваното жилище, пострадалото лице следва да подаде молба до районното управление на МВР по местонахождението на жилището за оказване на съдействие.

Началникът на районното управление на МВР е длъжен да определи незабавно полицейски служители, които да окажат съдействие на пострадалото лице.

Тези полицейски служители в присъствието на един свидетел ще поканят извършителя да освободи доброволно съвместно обитаваното жилище, да предаде ключовете, свързани с ползването на жилището, и да вземе личните си вещи, включващи:

1. лични документи;
2. вещи за обикновена употреба;
3. машини, инструменти, пособия и книги, необходими лично на извършителя, упражняващ свободна професия, а на занаятчия - за упражняване на неговото занятие.

При отказ да освободи жилището и да предаде ключовете, извършителят се отстранява **принудително** от жилището, а пострадалото лице ще бъде поканено да смени заключващите устройства.

Важно е да знаете, че при отказ на извършителя да предаде ключовете те ще бъдат иззети от полицейските служители, само ако това е разпоредено с решението на съда, с което е наложена тази мярка.

За действията по отстраняването на извършителя от жилището, полицейските органи съставят протокол в присъствието на извършителя, пострадалото лице и на един свидетел. Протоколът се подписва от полицейския орган, извършителя, пострадалото лице и свидетеля. Отказът на извършителя да го подпише се удостоверява с подписа на свидетеля, а копие от протокола се предоставя на пострадалото лице при поискване.

[обратно в съдържанието](#)

Възможните развития от молбата за проверка или сигнала Ви за неизпълнение на заповед за защита са няколко:

4. в случай, че бъдат установени достатъчно данни за извършено престъпление от общ характер и при определени законови хипотези, да бъде започнато досъдебно производство от полицейските органи;

5. без значение дали са установени или не данни за престъпление от общ характер, материалите от проверката ще бъдат докладвани на прокуратурата за произнасяне по компетентност.

[МОЛБА/СИГНАЛ/ ЖАЛБА ДО РУ](#)

ПРОТОКОЛЪТ ЗА ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ПО ЧЛ. 65 ОТ ЗАКОНА ЗА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

За какво може да ни послужи, ако сме пострадали от домашно насилие?

Отправянето на предупреждение към лице, за което има достатъчно данни и се предполага, че ще извърши престъпление или нарушение на обществения ред, е полицейско правомощие по чл. 65 от Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР).

Съгласно разпоредбата на чл. 65, ал. 1 и 2 от ЗМВР, полицейските органи предупреждават устно или писмено лицето, като за писменото предупреждение се съставя протокол, с който лицето се предупреждава за отговорността, която се предвижда при извършване на съответното престъпление или нарушение на обществения ред.

Протоколите за предупреждение по своята същност **имат единствено и само предупредителен и превантивен характер** и са част от правомощията на полицейските органи по ЗМВР като целят да мотивират гражданите да спазват законосъобразно поведение един спрямо друг и да уреждат споровете си по установения в закона ред:

- чрез съд и прокуратура;
- като се въздържат от действия, с които могат евентуално да нарушат обществения ред или да извършат престъпление против личността или имуществото на други лица.

Протоколът за предупреждение се съставя в присъствието на лицето и на един свидетел, като след запознаване със съдържанието му се подписва от полицейския орган, лицето и свидетеля.

Отказът на лицето да го подпише се удостоверява с подписа на свидетеля.

Съгласно чл. 65, ал. 3, изр. второ ЗМВР, в случаите на домашно насилие копие от протокола за предупреждение се предоставя на пострадалото лице при поискване.

Желанието да му бъде предоставено копие се декларира от пострадалото лице, а на гърба на самия образец на протокол за полицейско предупреждение се намира и образец на декларация от пострадалото лице, че желание/не желае да му бъде предоставено копие, както и разписка, ако такава му е било предоставено.

ВАЖНО: Поискайте копие от протокола, защото то се предоставя единствено при поискване!

За какво може да послужи този протокол за предупреждение на пострадалото лице?

На първо място, ако полицейските органи са съставили качествено този протокол и са посочили и разяснили на извършителя на домашно насилие детайлно отговорността, респ. предвидените наказания, за престъпления, които могат да бъдат свързани със случаи на домашно насилие, понякога това може сериозно да стресне извършителя и да изпълни своята предупредителна и възпираща функция.

На второ място, обаче и от съществено значение за производствата за издаване на заповеди за защита по реда на Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН), е възможността **копието от този протокол да бъде представено в съда като доказателство**, за това полицейските органи са разполагали с достатъчно данни, за да предположат, че извършителя на домашното насилие ще извърши престъпление или нарушение на общественения ред.

Оценката на риска от извършване на престъпление или нарушение на обществения ред от страна на полицейските органи има сериозна тежест пред съда.

Друг важен момент е, че чрез протокола, който е документ, официално съставен от държавен орган, в рамките на упражненото от него полицейско правомощие, **се доказва и датата на извършения акт на насилие**, ако той е бил съставен на нея.

[обратно в съдържанието](#)

По този начин протоколът се явява едно безспорно писмено доказателствено средство, с което се удостоверява датата, на която е бил извършен актът на домашно насилие, ако е съставен по повод реагиране на сигнал от страна на полицейските органи, и тя не може да бъде оспорвана от насрещната страна.

В протоколът **се съдържа информация за самоличността, както за съставилия го полицейски служител, така и за свидетелят,** който присъства при съставяне на протокола.

Както полицейският служител, така и свидетелят могат да бъдат призовани и да дадат сведения за възприетото от тях в рамките на образуваното производство на издаване на заповед за защита по реда на ЗЗДН.

Например, дори и да не сте се снабдили с медицинско удостоверение за нанесените Ви тогава наранявания, ако те се били видими и са били възприети от полицейските органи и свидетеля, те могат пред районния съд да свидетелстват за видяното, чутото и възприетото от тях.

Могат да дадат показания, както за видимите наранявания, така и за поведението на извършителя, протеклия диалог между него, Вас и полицейските служители, респ. дали е бил агресивен, а Ви е наранен/а и уплашен/а.

[ПРОТОКОЛ/ДЕКЛАРАЦИЯ/МОЛБА](#)

ЗАЩО Е ВАЖНО ДА ИМАМЕ Т. НАР. „МЕДИЦИНСКО“

Тук ще откриете кратки разяснения за значението на това жертвата на домашно насилие да се снабди с документ, издаден от лекар, в който да са документирани физическите наранявания, в случаите на претърпяно физическо/сексуално насилие. Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН) изрично посочва документите, съставени от лекарите, консултирали пострадалото лице като **допустими доказателствени средства** в производството по ЗЗДН.

По принцип нормата на чл. 4, ал. 4 ЗЗДН предвижда задължение, за всеки лекар да издаде документ, в който писмено да удостовери констатираните от него увреждания или следи от насилие, когато пострадалото лице е отпратило към лекаря такова искане.

Това което, обаче е важно да се отбележи, че има два важни въпроса:

- **първо** – защо е важно да се снабдим, ако пострадаме от физическо и/или сексуално насилие с медицински документ, който да удостовери получените травми, и
- **второ** – кой медицински специалист е най-добре да го състави/ издаде.

Важно е, защото тези документи се съставят от лица, получили специална подготовка в рамките на изпълнение на служебните им задължения и се ползват с изключително доверие от съда, респ. описаното в тях се кредитира.

Това е така, както заради тяхната образование и подготовка, така също и защото самите лекари са длъжни обективно да документират, респ. снемат анамнеза и т.н. Предвидена е и наказателна отговорност по чл. 312, ал. 1 от Наказателния кодекс (НК) за лекар, който снабди някого с лъжливо свидетелство за състоянието на здравето му, дори и когато не действа като длъжностно лице, а ако като длъжностно лице, в кръга на службата си състави официален документ, в който удостовери неверни обстоятелства или изявления, с цел да бъде използван този документ като доказателство за тия обстоятелства или изявления, е предвидена още по-тежка наказателна отговорност (чл. 311 НК).

Снабдяването с документ, в който писмено да са удостоверени от лекар констатираните от него увреждания или следи от насилие важно за доказване на телесните повреди, които са Ви нанесени и формата, вида и интензитета на физическото насилие, което е упражнено срещу Вас.

Такъв документ може да бъде издаден, както от общопрактикуващ лекар, така и от лекар от Центъра за спешна медицинска помощ, в случай че е бил повикан екип на мястото на инцидента, така и от съдебен лекар. В случай, че сте били настанени за лечение в здравно заведение, следва да приложите и епикризата/те, която/които са Ви били издадени при изписването. От гледна точка на доказването с най-голяма тежест би било съдебномедицинско удостоверение за наличието на травматичните увреждания, които са ни били причинени вследствие на упражнено физическо или сексуално насилие. Това е писмено доказателствено средство в производството и в съда за Вас би било един важен официален документ с доказателствена сила. Това удостоверение, както и другите документи, съставени и издадени от лекар, не доказват авторството на деянието, а единствено констатираат травмите, които сме получили.

Затова е добре да разполагате с поне един свидетел-очевидец на инцидента, за да бъде доказано кое е лицето, което Ви е причинило нараняванията. За снабдяване със съдебномедицинско удостоверение за констатиране на причинени увреждания или следи от насилие пострадалите могат да се обръщат към катедрите „Съдебна медицина“ към МБАЛ и съдебен лекар в съответния областен град. На територията на столицата например има 6 места, където се извършват съдебномедицински експертизи и могат да се издават медицински удостоверения при телесни повреди.

Трябва да знаете, че лечебните заведения, оказващи болнична медицинска помощ, подават към НЗОК само извършената от тях по договор болнична медицинска помощ по клинични пътеки, клинични процедури и амбулаторни процедури.

Лечебните заведения нямат договор с НЗОК за издаване на съдебномедицинско удостоверение. Също така, при извършване на дейността си по договор с НЗОК и отчитането на тази дейност, те не издават амбулаторен лист.

Ако сте прегледани в медицински център, който се намира на територията на лечебното заведение за болнична помощ, издаването на съдебномедицинско удостоверение също не влиза в пакета дейности, които НЗОК заплаща. Цената е различна съобразно ценоразписите за услуги на съответните лечебни заведения – варира от 20 до 100 лв., като най-скъпи са тези за сексуално насилие.

[обратно в съдържанието](#)

Защо е по-добре освен наред с останалите медицински документи, в които са описани нараняванията и назначеното Ви лечение да представите обаче и съдебно-медицинско удостоверение?

Съдебната медицина е специалност с мултидисциплинарен характер и подчертано практическо приложение, с основна цел подпомагане на правораздаването. Съдебен лекар се става след придобиване на специализация в тази област.

Целта на специализацията по съдебна медицина е да извърши обучение на лекари, които да придобият теоретични познания и практически умения за самостоятелна работа като съдебни лекари, покриваща основния базов аспект на съдебномедицинските дейности, което включва и освидетелстване на живи лица по повод битови и криминални инциденти, полови престъпления, съдебномедицински експертизи по писмени материали на досъдебното и съдебно производство.

Специалистите по съдебна медицина имат компетенции на експерти - (вещи лица) по медико-биологични въпроси, възникнали в работата на досъдебното и съдебно производство.

Съдебномедицинско освидетелстване на живи лица, се **извършва по тяхно желание.**

Извършва се личен съдебномедицински преглед на пострадали лица и/или проучване на медицинска документация, за установяване на травматични увреждания при криминални инциденти, битови инциденти, сексуално насилие, домашно насилие, насилие над деца и др.

По същество и освидетелстването, и медицинската експертиза включват преглед, информация за оплакванията на човека, описание на нараняванията, преглед на направени изследвания.

Излиза се със заключение, което се отразява в издадения съдебномедицински документ – съдебномедицинско удостоверение, който може да послужи при полицейски преписки, досъдебни производства, съдебни производства, застрахователни събития и др.

Какво съдържа документът?

В него обикновено има няколко секции:

- предварителни сведения – тук лекарят описва как са били получени нараняванията съгласно Вашите твърдения;
- обективно състояние – тук лекарят вписва собствените си наблюдения за нанесените Ви наранявания, като ги описва подробно и им дава медицинска оценка;
- заключение – в тази част съдебният лекар прави изводи относно вида на нараняванията, дали е възможно да бъдат получени по начина, описан от Вас като пострадало лице и какви са телесните повреди.

Съдебният лекар не определя степента на телесната повреда като лека, средна и тежка по смисъла на Наказателния кодекс (НК).

Това са чисто юридически понятия. Той прави медико-биологична интерпретация или квалификация, като напр. посочва:

- **„причинени са болка и страдание“**, което съответства на лека телесна повреда по НК, или
- **„причинено е трайно затрудняване на движението на горен ляв крайник“** или **„счупване на долната челюст“**, които представляват средна телесна повреда, или
- **„причинена е постоянна слепота с лявото око“**, **„постоянна глухота“**, **„детеродна неспособност“** или **„обезобразяване, което причинява завинаги разстройство на речта“**, които са тежки телесни повреди по смисъла на НК.

ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ

- При опасност да бъдете нападната позвънете на **ЕЕН 112** или на **полицията**. Ако нямате възможност да направите това, съседите могат да го сторят вместо Вас.
- Договорете се със своите съседи да позвънят на ЕЕН 112 и да извикат полиция, ако чуят викове от Вашия дом.
- Научете телефоните на местните служби, които могат да Ви окажат необходимата подкрепа (**кризисен център за жени, телефон на доверието и др.**).
- Разкажете за насилието на тези, на които се доверявате.
- Подгответе си **място**, където бихте могла да отидете в случай на опасност.
- Ако не можете да избегнете спора или инцидента, постарайте се да се придвижите към такава стая, от която можете лесно да избягате в случай на необходимост.
- **Избягвайте стаи, които нямат достъп до външни врати** (като банята или кухнята, където има остри и режещи предмети).
- Обмислете как можете бързо и безопасно да напуснете дома си. Определете кои **врати, прозорци, стълби са подходящи за това**.
- Предварително оставете при Вашите приятели или роднини **резервни дрехи, важни документи, номера на телефони, необходими лекарства** и др.
- Постарайте се да унищожите всички възможности, които биха помогнали на Вашия насилник да Ви намери;
- **Ако ситуацията е критична, напуснете дома си незабавно, дори да не сте успели да вземете със себе си необходимите вещи. Помнете, че Вашият живот е в опасност!**
- Когато напускате дома си, направете всичко възможно да вземете децата със себе си!
- **След побой/физическо насилие/сексуално насилие, незабавно си извадете медицинско свидетелство!**

БИБЛИОГРАФИЯ

- 1.** Наказателен кодекс, обн. ДВ., бр. 26 от 2 април 1968 г.
- 2.** Наказателно-процесуален кодекс, Обн. ДВ. бр. 86 от 28 октомври 2005 г.
- 3.** Граждански процесуален кодекс, обн. ДВ. бр. 59 от 20 юли 2007 г.
- 4.** Закон за защита от домашното насилие, обн. ДВ. бр. 27 от 29 март 2005 г.
- 5.** Закон за Министерството на вътрешните работи, Обн. ДВ. бр. 53 от 27 юни 2014 г.
- 6.** Закон за съдебната власт, обн. ДВ. бр. 64 от 7 август 2007 г.
- 7.** Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехнически изделия, обн. ДВ. бр. 73 от 17 септември 2010 г.
- 8.** Правилник за прилагане на Закона за защита от домашното насилие, Приет с ПМС № 113 от 08.06.2010 г., обн. ДВ. бр. 45 от 15 юни 2010 г.
- 9.** Методически указания за действията на служителите в МВР по ЗЗДН, утвърдени със Заповед № 8121з-78/19.01.2024 г. на министъра на вътрешните работи

10. Указания за организацията на работа на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани по жалби за домашно насилие, заплаха за убийство и нарушения на заповеди за защита от домашно насилие, утвърдени със Заповед, рег. № РД-02-09/30.04.2018 г. и достъпни на https://prb.bg/bg/pub_info/opovestyavane-na-dokumenti/vtreshni

11. Ситуационен анализ, изготвен по проект на Организацията на сигурност и сътрудничество в Европа „Ефективни наказателноправни стратегии и практики за противодействие на насилието, основано на пола в Източна Европа (2018–2020), в частта, посветена на ситуацията в България, достъпно на <https://polis.osce.org/project-on-combating-genderbased-violence-eastern-europe-2018-2020>

12. Зейнеб Юзал Канзлер (Zeynep Usal Kanzler), „Преглед на българското законодателство в областта на наказателното право в светлината на стандартите, установени от Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашно насилие“, 28 юни 2016 г., публикуван на английски език, оригинално заглавие „Legislative review of Bulgarian Criminal law in light of the standards established by the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence“. Достъпно на <https://rm.coe.int/16806922ac>

13. Костадинова, Р. Юридически механизми за защита на пострадалите от домашно насилие // Юридическо списание на Нов български университет, 2008, № 3

14. Ситуационен анализ в областта на защитата от домашното насилие в Република България, 2022 г., Благородна Макева, достъпно на https://animusassociation.org/wpcontent/uploads/2014/03/domashnoto_nasilie_v_blgariya_2022.pdf

15. Приложение на Закона за защита от домашното насилие. Фокусиран анализ върху практиката в осем административни области на страната през 2021 г., Зарухи Задикян, Димана Шуранова, Благородна Макева, <https://animusassociation.org/wpcontent/uploads/2014/03/ДОКЛАД-качване-сайт.pdf>

16. Анализ на предложените изменения и допълнения с внесените проекти на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от домашното насилие, Благородна Макева, списание "Правосъдие и права на човека", бр. 1 от 2023 г., <https://justicehr.com/wpcontent/uploads/2023/04/Правосъдие-и-права-на-човека-брой-1.pdf>

17. Сравнителен анализ, Благородна Макева, Надежда Стойчева, Катя Кръстанова-Караиванова; Автор на раздела "Законодателство в Република България, относимо към наказателноправната защита, предвидена в Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие", 2023 г., https://animusassociation.org/wp-content/uploads/2022/12/Analytical-Report-DV.pdf?fbclid=IwAR2UC6t9NckJrtFMQ2B3prXAQiQ_Qw1yvvhNL0P5S8goymwXwllS4uXAfM3M

18. Справочник на МВР със съвети към пострадалите лица за получаване на бърза и ефективна защита в случаи на домашно насилие, 2007 г.

Настоящият проект се реализира с финансовата подкрепа на Български фонд за жените. Проектът не отразява становището на БФЖ и БФЖ не носи отговорност за него.